

**Posudek oponenta disertační práce Mgr. Marty Novopacké
“ Úspěch ve vězenských programech jako signál desistence“**

předkládané v roce 2024 na Katedře sociologie FFUK Praha

I. Stručná charakteristika práce

Práce sa venuje kriminologickej problematike, ktorá nie je výskumne veľmi frekventovaná. Možno ju preto pokladať za svojím spôsobom pioniersku v národných podmienkach. Pritom je veľmi aktuálna, s potenciálnym praktickým prínosom pre zvyšovanie účinnosti resocializačného pôsobenia programov zaobchádzania s odsúdenými vo väzení.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Práce je celkovo na veľmi dobrej úrovni. Vyniká premysleným analytickým prístupom a logikou výkladu a postupu. Ocenit' možno tak fundovanú konceptuálnu prípravu, ako aj prepracovaný metodologický postup, ktorý sa efektívne opiera o kombináciu kvantitatívneho a kvalitatívneho prístupu.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Práce má dobrú štruktúru a jej jednotlivé časti na seba dobre nadväzujú. Je príkladom analytického disciplinovaného myslenia, je prehľadná a dobre čitateľná. Autorka jasne formuluje ciele práce a kľúčové výskumné otázky, na ktoré sa v práci vecne zameriava a formuluje vo vzťahu k nim závery.

Aj po formálnej stránke stránke je práca prehľadná a má dobrú štylistickú úroveň. Formulácie sú jasné a zrozumiteľné, primerane pracuje s odkazmi na zdroje. Možno oceniť úctihodný rozsah použitej literatúry, s ktorou aj vhodne analyticky pracuje v texte.

Osobitne by som na práci vyzdvihla:

- rozpracovanie desistenčnej perspektívy pre hodnotenie účinnosti väzenských programov (Popri tradičnej resocializačnej perspektíve, ktorú ale autorka nevníma ako protikladnú, ale zdôrazňuje komplementaritu prístupu. Zároveň túto perspektívu nielen prezentuje, ale ukazuje aj jej potenciálny prínos, ktorý táto dimenzia vnáša do hodnotenia efektivity väzenských programov)
- identifikáciu desistencie ako procesu, spolu so špecifikáciou faktorov, ktoré tento proces ovplyvňujú, ktoré tvoria referenčný rámec pre jej vlastný výskum (preukazuje schopnosť ciel'avedomo postupovať pri konceptuálnej analýze problému a jej aplikácii pre vlastný výskum)
- metodologicky premyslený postup kvantitatívnej analýzy (sekundárne využívajúcej vybrané statické a dynamické faktory z metodického nástroja SARPO používaného v českých väzniciach) a kvalitatívnej analýzy (založenej na rozhovoroch s lektormi týkajúcich sa hodnotenia úspechov v potenciálne desistenčných účinkoch)

programov). V tejto súvislosti možno oceniť tak argumentáciu prístupov (triangulácia), ako aj reflexiu metodologických limitov použitých postupov.

- vlastné postupy analýzy: v kvantitatívnej časti uplatnenie regresných modelov na identifikáciu kľúčových faktorov signálov desistencie a štatistického inštrumentária merania ich vplyvu vo vzťahu k analyzovaným premenným, v kvalitatívnej časti tematickú obsahovú analýzu, ktorá umožnila identifikovať nad rámec pôvodne skúmaných faktorov aj mimo programové faktory úspechu väzenských programov (význam kontextu terapeutického skupiny a celkovo väzenského prostredia) a post-programové faktory (tak v oblasti následnej penitenciárnej, ako aj nadväzujúcej postpenitenciárnej starostlivosti), ktoré doplnili spektrum dôležitých faktorov potenciálnych desistenčných účinkov samotných programov
- a napokon významný je praktický prínos autorkynej analýzy (inšpiratívne závery pre väzenskú prax nastavenia programov zaobchádzania s odsúdenými v podobe 15 konkrétnych odporúčaní pre implementáciu desistenčnej perspektívy do systému väzenských programov, podnetných nielen v českých podmienkach väznenstva)

Z uvedeného vyplýva, že práca evidentne prináša vlastný autorský prínos do problematiky, a to tak v spôsobe konceptuálneho spracovania, uplatnených metodologických postupov, ako aj schopnosti interpretácie zistení a formulácie záverov, ktoré vedú k odborne i prakticky využiteľným výsledkom.

IV. Dotazy k obhajobě

Práca svojou úrovňou vyvoláva skôr otázky do diskusie:

- V teoretickej časti autorka identifikuje dva hlavné prístupy k desistencii: sociálne štrukturálny a individuálne aktérsky. V štrukturálnej dimenzii sa sústreďuje najmä na pôsobenie neformálnej sociálnej kontroly (ukotvenie jednotlivca vo významných sociálnych inštitúciách - manželstvo, zamestnanie,...). Nedali by sa pre štrukturálny prístup využiť aj ďalšie kriminologické teórie, napr. teórie štruktúrneho napätia, ktoré širšie preväzujú jednotlivca k poľu životných šancí vo väzbe na jeho pozíciu v sociálnej štruktúre?
- A nadväzujúca otázka: ako môže odlišný socio-ekonomický status odsúdených (nízky a vysoký) diferencovať protektívne faktory úspešnej desistencie (a nadväznú diferenciaciu motivácie pri aplikácii väzenských programov)?
- Medzi protektívne faktory úspechu vo väzenských programoch bol popri kriminologicky očakávateľných faktoroch (sociodemografické a ekonomické) zistený aj dlhý trest (vyšší ako 5 rokov) – ako by autorka interpretovala vplyv tohoto faktora?

V. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěla.